

VILKO MAZI:

Osvobojenje in svoboda.

o ni eno in isto, kakor mislijo premnogi. Ni še davno tega, kar sem čital v listih o človeku, ki je po nedolžnem presedel petnajstletno težko ječo. Prav za prav so ga bili prvotno obsodili na smrt, potem pa ga pomilostili na dvajsetletni zapor. Zdaj pa se je po srečnem naključju izkazala njegova nedolžnost. Odprli su mu vrata v svobodo. Kakor v sladki omotici je hitel po hodnikih jetnišnice, da bi čimprej dosegel svet, ki ga ni videl že toliko časa in o katerem je mnogokrat mislil, da mu je zatopil za vekomaj.

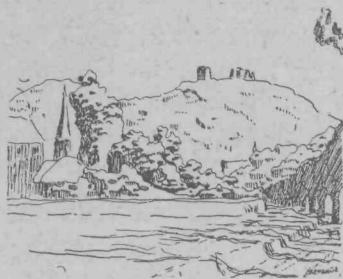
Toda kaj se je zgodilo! — Mož je pridirjal drugi dan nazaj in za božjo milost prosil, naj ga zopet zapro, češ, da mu ni obstanka med ljudmi in na svetu, ki se je tako čudno izpremenil. Ne samo, da so bili ljudje vse drugače oblečeni, tudi kretali so se vse drugače nego takrat, ko je bil poslednjič med njimi. Vozili so se v čudnih kočijah brez konj, frčali so celo po zraku na ogromnih krilih. Pred neko hišo je naletel na gručo, ki je zijala v velik lijak nad vratmi. Iz tega lijaka se je čula godba. Povedali so mu, da je ta godba iz nekega jako oddaljenega mesta. Skratka, mož ni poznal ne avtomobila ne aeroplana ne radija in še vrste drugih naprav, ki so jih izumili in razširili po svetu v času njegove odsotnosti. Ni mogel razumeti tega silnega napredka in zdelo se mu je, da bo zblaznel, ako ne pobegne nazaj med mračne stene ječe, ki se ji je bil že docela privadil. Kakor mu je bilo osvobojenje radosten dogodek, tako ni vedel, kam bi s svobodo, ki nanjo ni bil pripravljen.

Tako nekako je bilo tudi z našim narodom, ki ga je pred desetimi leti doseglo osvobojenje od tisočletnega hlapčevanja tujim in strašnim oblastnikom. Bil je to eden najsvetlejših dogodkov v naši žalostni zgodovini, ki nam je odprl pot v svobodno življenje. Z osvobojenjem je prenehalo zatiranje naše mile materinske govorice, zaničevanje naših narodnih svetinj, prikrajševanje naših življenjskih pravic. Svoboda nam je dala zdaj priliko, da uveljavimo svoj jezik, svoje svetinje in svoje pravice. Ali smo to priliko dovolj izkoristili? — Odgovor na to vprašanje ni lahek, to se pravi, težko nam je odgovoriti tako, kakor je prav. Preveč nas je omamilo nenadno osvobojenje, premalo smo bili pripravljeni na pot v svobodo. Samospoznanje je pol poti k popoljšanju. Zato priznajmo, da smo mnogo grešili skoro vseh teh deset let. Preslabo smo čuvali svoj narodni ponos, premehki in prepopustljivi smo bili v svojih pravicah. Mnogo smo blodili, mnogo zamudili in mnogo bomo morali popraviti.

Toliko smo boljši od tistega jetnika, da za nobeno ceno ne maramo nazaj v robstvo. In tudi to vemo zdaj, da svoboda ni Koromandija, kjer človek iztegne roko, pa ulovi pest cekinov. Svoboda je šele posoda, ki jo je treba napolniti z lastnim trudom v lastni blagor.

Ti, mladina, ki boš dorasla v drugo desetletje našega osvobojenja, krepka in samozavestna, boš šele mogla pojmiti in izkoristiti svobodo tako, da boš položila narodu bogatejši obračun dela za čast in ponos našega imena. Predvsem pa ne pozabi naših najboljših bratov, ki še čakajo osvobojenja onkraj usiljenih mej! Dokler se z njimi ne prelijemo v eno, nerazdružno vez in ne sedemo za eno mizo, naše osvobojenje še ne bo popolno.

V svobodi, ki jo uživamo mi in ki si gradimo v njej svoj novi dom, sveti njim edino upanje, sveti tem prijaznejše, čim večji je naš razmah v širine in višine.

Preko Drave, preko Soče . . .

*Preko Drave, preko Soče
zatemnelo je nebo;
narod toži, tiho joče,
čaka zore nad goró.*

*Temne so življenja ječe,
trd usode je udar,
a ljubezni tiho fleče
ni ugasnil jim vihar.*

*Preko Soče, preko Drave
veter nosi težek vzdih:
vrača gorke jim pozdrave
bratov nerazdruženih.*

Borisov.

V tuji deželi.

*Sanjal sem sanje o tuji deželi:
Vse okrog mene žalosten mrak,
iščejo žrtev gladni trinogi,
sužnjev verige trkljajo ob tlak. —*

*Videl deželo sem solčno v daljavi:
Mavrica božja se spenja nad njo,
sveti pod njo se dom mojih očetov,
božje nad njim smehlja se oko. —*

Borisov.